

NAŠ TEDNIK

KULTURNO-POLITIČNO GLASILO

2. leto

V Celovcu, dne 11. januarja 1950

Številka 2

Koroško vprašanje v luči bodočega razvoja

Naše narodno vprašanje je slejkoprej najvažnejše in najbolj pereče vprašanje dežele. Dolgi sto in več let že opozarjajo predstavniki koroških Slovencev na nujnost njegove rešitve v luči medsebojnega spoštovanja in v interesu dobrega sožitja. Nemški nacionalizem minule dobe je prekril njihove zahteve in preslišal njihova svarila. V deželi je bil morda pred mnogimi desetletji škof Kahn in za njim samo redki poedinci Nemci, ki so se poglabili v koroško vprašanje in uvideli moralno in kulturno nevarnost raznarodovanja. Poedini le so se preborili do spoznanja, da je tudi naravna asimilacija izredna kulturna nevarnost, kar izključuje tri do pet rodov za dolgo dobo menjave materinega jezika od slehernega globljega duševnega in kulturnega življenja. Nasilno raznarodovanje pa je vnebovpijoč zločin zoper duha in naravo.

Glede sodobnega narodnostnega značaja Roža, Zilje, Podjune in vseh severnih predelov koroških Slovencev si ne delamo nobenih utvar. Koroški Slovenci — okoli devetdesettisoč oseb govori slovenski materini jezik — so danes v veliki večini kulturni plen raznarodovanja minulih desetletij. Minule deželnozborske volitve so za to upravljalni dokaz. Medtem ko je ljudstvo drugih avstrijskih predelov v razmeri večini razumno ali vsaj zaslučilo, da se v teh letih odločuje najusodnejša zgodovinska usoda avstrijskega ljudstva, je Koroška plen socializma in radikalizma. Naj odgovorni činitelji v deželi in državi ne zapirajo svojih oči pred dejstvom: Da je večina Koroške v socialističnem in nemško-nacionalnem taboru, so v veliki meri odločili raznarodovani koroški Slovenci! Naj si, kdor dvomi o tem, ogleda volilne izide v krajih, kjer se je še nedavno govorilo slovensko in se danes širi neka spakedrana jezikovna mešanica! Večina nekdanjih slovenskih občin je postala plen marksizma, dobršen del prišteje nove nemško-nacionalne stranke se rekrutira iz bivših slovenskih krajev. Da ima končno komunizem med raznarodovanci dokaj prijateljev, samo dopolnjuje sliko poraznega moralnega in kulturnega položaja.

Budno zasledujemo novi razvoj. Ni smo preslišali mnenja nekaterih okoli avstrijske ljudske stranke, da je velika škoda, da se je krščansko krilo koroških Slovencev za državni zbor odločilo za avstrijsko vladno stranko. Preradi bi se bili pridružili prikritemu triumfu marksističnih in nacionalnih vrst, češ da je volilni izid likvidiral koroško narodno vprašanje. Avstrijska ljudska stranka v deželi danes ne premore politika, ki bi se bil učil iz nedavnih mednarodnih razprav o koroških Slovencih. Ali so bila dolgotrajna razmotrivanja o slovenskem vprašanju v Avstriji v okvirju pogajanj za državno pogodbo res samo farza, dogodek, preko katerega se čimprej preide na ostali dnevni red? Dejstvo, da državne pogodbe do danes še ni, svari pred tako in slično politično kratkovidnostjo.

Avstrija stoji na pragu socialnih in gospodarskih odločitev, ki bodo najdalekosežnejših posledic za državo in deželo. Trezno mislečemu je pri tem jasno, da bo avstrijsko usodo začrtala moralna in kulturna sila avstrijskega ljudstva. Poulične demonstracije in napovedujoči se štrajki so prva znamenja. Bodoča leta bodo dokazala, koliko Avstrijcev trezno sodi o položaju in je pripravljeneh za nujne gospodarske žrtve. Če bo sta v napovedujočih se socialnih in gospodarskih trenjih prevladovali osebna korist in politična slepota, se slejkoprej zaključijo povojna perioda avstrijskega razvoja. Nova Avstrija bi stala v zna-

Razmere na daljnem Vzhodu

V razvoju svetovne politike zadnjih sto let se prenaša glavno torišče političnih svetovnih dogodkov vedno bolj iz Evrope v druge dele sveta.

Navadili smo se, da gledamo svet razdeljen v dva tabora, v takozvanega zapadnega in vzhodnega. Komunizem je postal za zapadni svet in njegovo družbo velika nevarnost. Po površnem pregledu smo nagnjeni verjeti temu, da gre le za ideološki boj, za ohranitev ali uničenje iz stoletij podedovanih nazorov o naši družbi in krščanskih načelih. — Zmeraj bolj pa stopa v ospredje kot gonilna sila za vse dogajanje borba za obvladanje bogastev sveta ter za izvajanje nadoblasti nad vsemi svetovnimi dogodki.

Po drugi svetovni vojni je izgledalo, da smatra Moskva Evropo za zrelo, da jo spravi pod komunistični režim. Ves svet je v to verjel. Iz bojazni pred takim razvojem je nastal Marshallov načrt, ki bi naj Evropi zagotovil ugodne gospodarske temelje in s tem odpravil bedo, ki je najboljše leglo za procvit komunističnih idej. Mnogo se je modrovalo in vedno zopet so se oglašali tisti, ki so nakazovali, da pri vsej spretnosti ruske politike ni verjetno, da bi ona ne spoznala, da je trenutno ugodnejše, iskati bolj učinkovite in lažje izvedljive uspehe drugod kot v Evropi. Bolj resni so postali ti glasovi, ko je komunistična uporniška armada na Kitajskem žela ogromen uspeh zasedbo Mandžurije in stem zanetila na daljnem Vzhodu požar, ki ga ni bilo več moči ugasiti. Skoro se danes že čudimo, da svet ni že tedaj spoznal velike nevarnosti in, da se je predramil šele, ko ima sedaj komunizem v svojem območju vso Kitajsko z 450 milijoni prebivalcev in ko je sklenjena prijateljska pogodba med Rusijo in komunistično Kitajsko, o kateri poučeni krogi trdijo, da daje kitajskim komunistom svobodno roko na ozemlju cele jugovzhodne Azije. Zdi se nam, da je sovjetska politika spretno zamenjala neuspehe, ki jih je doživela v Evropi z veliko pomembnejšim in usodnejšim uspehom na Kitajskem. Gotovo je res, da nastanejo za Sovjete lahko podobne težave v Aziji, kot so v Jugoslaviji. Sicer pa zgodovina uči, da se taki sistemi začnejo krhati v svoji notranjosti večino ma šele tedaj, ko je njih program dovršen in bi se imela začeti konsolidacija. Komunističen program v Aziji pa sega daleč preko Kitajske in je spretno usmerjen tako, da uporablja v svoji borbi predvsem nacionalne težnje azijskih narodov, podjarmljenih od evropskih narodov.

Amerika je stala ob strani

Amerika, ki je spregledala, da bi bilo nevarno, se pri teh narodih osovražiti s

menju socialnega in kulturnega prevrata.

Zdi se nam abotno, da bi še moledovali za jezikovno enakopravnost in kulturno ravnopravnost v deželi. Odgovorni politiki države in dežele pa naj vedo, da se usoda Avstrije odločuje tudi v predelih koroških Slovencev. Z našim volilnim nastopom smo dokazali, da nimamo nobenih skomin bivšega sudestskega Henleina in da smo načelno proti brutalni sili in kruti diktaturi kot sredstvu za reševanje socialnih in kulturnih vprašanj. Katoličani smo in zastopamo to svoje prepričanje tudi v političnem življenju. To prepričanje je naša legitimacija bodočnosti, ki bo tudi naše narodno vprašanje tako ali tako rešila. Grehi nad narodi ne ostanejo nezakazani in tudi greh nad koroškimi Slovenci bo poravnal — slej ali prej. dr. V. Z.

podpiranjem evropskih kolonialnih sil, je stala nekako ob strani in kazala naklonjenost, da dobijo ti narodi neko samostojnost, seve ne pod komunističnim vplivom. Ta načrt se je posrečil na Filipinih, v Siamu in v Indoneziji. Ni dovedel pa do uspeha v Burmi, kjer tamošnja vlada še zmeraj ni kos situaciji. V šele kratko samostojnem Vietnamu (francoski Indokini) zasluženo kolonialno ljudstvo — gleda v komunističnih kitajskih sosedih junake, ki se borijo proti tujim zatiralcem. Tudi Siam, ki sicer, kot že omenjeno, nima komunistične vlade, nima gluhih ušes za vabljuje besede o vseazijskem sodelovanju proti tujim zatiralcem.

Ob takih prilikah je Anglija pripoznala kitajsko komunistično vladno, kar je Indija kot prva država angleškega imperija že storila. Govori se tudi o enakem načrtu francoske vlade.

Medtem je posvetovanje ameriških diplomatov na daljnem Vzhodu v ameriških merodajnih krogih obrnilo pozornost na veliko nevarnost prej navedenih dogodkov. Začel se je nenaden preokret ameriške politike, kateri je pripravljen tla že general Mc. Arthur, poveljnik ameriških čet na Japonskem, ki je v opoziciji z dosedanjim uradno ameriško zunanjo politiko svoje delo na Japonskem že usmerjal v pogledu na nevaren razvoj na Kitajskem.

Načrti okoli Japonske

Po sklepih, ki so se napravili na podlagi omenjene konference, bo Japonska dobila vso prostost v izgradnji svoje industrije. Pomen teh ukrepov postane jasen ob dejstvu, da je Japonska bila najcenejši proizvajatelj predvsem v industriji tkanin, pa tudi v proizvodnji strojev, porcelana, stekla i. t. d. Še se marsikdo spominja, kako poceni so bile na primer razne japonske svilne ali kako poceni so bila v Italiji pred vojno japonska kolesa. Predvsem za Anglijo, ki jo je na svetovnem trgu v velikem obsegu že izpodrinila itak Amerika, pomeni to lahko nadaljni korak v propad njenega gospodarstva. Na drugi strani pa vrh tega za Anglijo, kot tudi za Francijo, vpostavitve mogočne, samozavestne in neodvisne Japonske pomeni nevarnost v toliko, ker bi dobila stremelnja kolonialnih narodov po popolni samostojnosti, tudi iz te strani moralni podvig. Torej obstoja za Anglijo in za Francijo vprašanje, če izgubita več, ako pripoznata kitajsko komunistično vladno, ki je itak dejstvo, ali če pomagata spraviti zopet na noge japonski imperializem, ki je bil za obstoj njih kolonialnih posestev tako nevaren. Nasprotja med

Ameriko in Veliko Britanijo so tu, kot izgleda, zelo velika in že se sliši, da bo moral Attlee, če bo hotel nadalje biti v polni meri deležen Marshallovih dolarjev, nekoliko kloniti. Sicer Amerika hoče ugoditi Angliji in Franciji v toliko, da bo stavila vojaško pomoč na razpolago za Indokino in za Burmo, ker je to trenutno tudi ameriško stremljenje, da tamkaj, kjer preti sedaj najbolj neposredna nevarnost, zajezi komunistični naval. Načrti okoli Japonske bodo rabili še nekaj časa, preden bo vzgrajena kot res močna postojanka proti komunistični Kitajski in Rusiji. Pri vsem tem je seveda vprašanje, ker je pač danes čas na daljnem Vzhodu že drug, kako bo japonsko ljudstvo vse te načrte podprlo in sledilo svoji vladi. Dejstvo je, da so se tam delavska gibanja že precej razširila in da ne bo več mogoče v japonski industriji vedno zaposliti delavce za tako nizke plače kot nekdanj in da lahko morebitni socialni nemiri sila otežijo načrt gospodarkega razvoja. Preden bo res ta razvoj rodil sadove, ima Anglija še čas. Ob danem položaju je celo lahko možno, da nekega dne ne samo Rusija, marveč cela Anglija, ki bi bila po Japonski konkurenci najbolj prizadeta, začne podpirati sindikalna gibanja in podpihovati socialne nemire. Angleži so trgovci in je znano, da v svetovni tekmi v sredstvih niso zbirčni.

„Stara Evropa“

Iz vsega tega je jasno razvidno, da „stara Evropa“ s svojimi vprašanji stopa daleč v ozadje. Torišče vseh bojev in vseh stremeljenj svetovne politike se prenaša na daljni Vzhod. Deloma Evropa, oziroma zapadne velesile, prenašajo svojo skrb na Afriko, kjer računajo, da jim bo še usojena doba mirnega vladanja in izkoriščanja bogastev tega dela sveta. Sicer pa se že tudi tam, kot je „Naš tednik“ že poročal, nakazujejo težave.

Ob vseh teh dejstvih se nam res zdi, da bi bil za Evropo čas, obuditi staro in vendar že zdavnaj pozabljeno misel o nadvladi duha nad snovjo. V duhovnih stvarih, v močnih idejah bi Evropa mogoče še enkrat lahko postala velika. Ni so li vse barikade, ki jih kujejo in zidajo z Marshallovim načrtom v Evropi ali s topovi in denarjem v vzhodni Aziji zamažani, če komunizem ne premagamo na duhovnem polju, če ne znamo novemu času v pravem krščanskem duhu dajati takih smeri, da ne bo sužnjevanje in ne zatiranih narodov, da bomo svetovna družina narodov, ki si razdeli delo, s katerim si zasluži svoj „vsakdanji kruh“.

J. U.

Država kot podjetnik

DRŽAVNA POGODBA

V zvezi z zopetnim nadaljevanjem razgovorov o avstrijski državni pogodbi so avstrijski državni ponovno izražali zahteve, da se ti razgovori vendar enkrat uspešno zaključijo.

Inozemsko časopisje pa je v tej zvezi pisalo o možnosti priključitve zapadne Avstrije k zapadni nemški republiki. Avstrijski poslanik v Londonu Kleinwächter izjavlja, da take težnje v avstrijskem narodu ne obstojajo.

TISOČ UJETNIKOV SE JE VRNIL

Na Dunaj je prispel 9. januarja vlak z 993 ujetniki iz Rusije. Med temi povratniki je 53 Korošcev. Ujetniki pripovedujejo, da je v Stalingradu še okoli 1000 avstrijskih ujetnikov.

Prosveta - zrcalo naroda

Vigred, poletje in jesen so časi velikega dela za kmeta. Telesni napori v teh letnih časih so ogromni. Vsaj nekoliko potrebnega počitka dobi telo pozimi. Teda naj se zaposli človekov duh — razum. Tudi nekateri delavci so pozimi razbremenjeni, celo naše pridne gospodinje bodo našle časa, da pridobijo nekaj na znanju. Zima je bila in naj bo tudi poslej čas izobraževanja, vzgajanja. Le izobražen, vzgojen narod se prišteva v vrsto kulturnih, naprednih ljudstev. Obnovimo kulturno življenje našega naroda na Koroškem. Izrabimo dolge, zimске večere za branje, gojitev glasbe in petja, domače obrti, ročnega dela, posebno pa igranja na odrih!

Izvenšolsko vzgajanje in izobraževanje imenujemo prosveto. Cilj prosvete je važen in plemenit. Ljudstvo izobraževati, ga vzgajati, tudi zabavati, buditi narodno zavest, prikazovati v knjigi, pesmi in igri lepoto in zglede, je njen namen.

Prosveto nam posredujejo — dajejo ljudje. Saj je za lepo knjigo skrit pisatelj, ki nam po njej toliko pove. Tudi članke v časopisu je moral nekdo za nas napisati. Enako je s pesmijo, s polko ali valčkom in tudi z dramo — igro. Koliko ljudi pomaga, da dobimo v roke časopis, knjigo, koliko truda, skrbi stane režiserja, da spravi kak igrokaz na oder. Ti vsi, ki se za to trudijo, so prosvetni delavci. Prosvetni delavci so tudi igralci, ki se skrbno uče svojih vlog, hodijo ponoči in v mrazu k vajam. Stavi se nam vprašanje: „Kako to, da so vsi ti (pisatelji, režiserji, igralci, pevci, godci) pripravljeni na toliko žrtev?“ Čutijo potrebo po kulturnem življenju, po napredku, izobrazbi, vzgoji in tudi pošteno zabavi, ki jo tem potom dobi ljudstvo. Vsa čast in zahvala pobudnikom kulturnega delovanja po vaseh, ki se z veliko požrtovalnostjo, samoodpovedjo trudijo

Prebrisani morajo biti

Velike države so že od nekdaj razpletale po inozemskih državah obširne mreže ogleduštov (špionaž). To se godi tudi danes, saj je spet čuti o novi vojni. Nemčija je pred letom 1939. imela mnogo svojih ogleduhov (špionov) v Rusiji, na Portugalskem in sploh v vseh važnejših državah.

Zelo presenetljivo je število ogleduhov, ki danes vršijo svojo nevarno službo, cenijo jih na 45.000. Sovjetska zveza jih ima 12.000. Združene države Amerike 6650 in Anglija 3860. To so poklicni ogleduhi, ki od tega živijo in imajo tudi tozadevno izobrazbo. Mnogo pa je priličnih ogleduhov, ki se za to niso šolali v kaki ogleduški šoli, ampak imajo do tega posebno nagnjenje in sposobnosti ter dobe tudi od države lepe nagrade. S temi vred naraste število ogleduhov na 250.000. Ker pri izvrševanju poklica postavljajo v smrtno nevarnost svoje življenje, so zelo dobro plačani.

Najpopolnejše ogleduške šole ima Rusija, lahko jih primerjamo z visoko šolo.

Med vojno je bilo največ ogleduhov v Švici in na Portugalskem, pač zato, ker sta bili državi svobodni in se je tam zvedelo še največ resničnih vojnih poročil.

Danes ogleduštvo spet cvete, ker obstoja vendar nevarnost nove vojne. Služba ogleduhov je težka. Zahteva se od njih največja prebrisanost, pazljivost, prilagoditev tujim navadam, brezhibno obvladanje jezika in še nešteto drugih znanj. S tujimi potnimi listi včasih preoblečeni v berače, ženske, športnike itd. potujejo okrog. Vsaka država strogo zasleduje tuje ogleduhe. V oddelku ruske železnice se je nekoč tole dogodilo: Nemški ogleduh se je peljal na svoj posel v Rusijo. V železničarja preoblečen ruski tajni policist je sumil v sopotnika iskanega špiona. Medtem, ko sta se rusko pogovarjala mu je dejal nemško: „Čevlje imate odvezane“. Premalo previdni mož se je sklonil in pogledal čevlje. Rus pa je vklebil dolgo zasledovanega nemškega ogleduha, ki se je sam izdal.

za kulturne dobrine. Naj omenim samo vrle Radišane, Selane, pevce iz šentlenarške fare in tudi druge po naši domovini, ki prirejajo tako lepe prireditve.

Mnogi, ki tudi čutijo potrebo po prosvetnem življenju, pa ne najdejo odmeva, ne pomoči in ne pripravljenosti sovaščanov za kako prireditev. So nekam otopeli, zaspali in ne čutijo in ne vidijo velikega zla, ki se ob tem dogaja. Mladina drvi v nepošteno družbo, za duhovno življenje nevarne, umazane kinopredstave obiskuje in s tem zapravlja svoje ideale. Zmožni ljudje pa se ne zganijo, ne ljubi se jim, so raje doma. Vendar ljubezen do bližnjega zahteva delati dobro, vplivati na ljudsko dušo, ji predvajati vzglednih pa tudi zabavnih predstav. S tem se poudarja tudi vaška skupnost. Ljudje, ki pridejo v večji množini skupaj le v cerkvi, naj se zberejo tudi v zabavi. Velikokrat sem že slišal stare

ženke in može, kako radi se spominjajo veselega desetega brata, pa tudi dobre sv. Elizabete, nesrečne Zale in še toliko značajnih oseb iz igranih dram.

Vsi, ki ste sposobni, zlasti učitelji, duhovniki, organisti, zbudite se! Začnite zopet s pripravami za igre, pevske nastope in akademije. Saj je lepo biti doma ob topli peči z lepo knjigo, a tam skrbiš le zase, — pri igrah pa delaš za ljudstvo. Tam boš tisti idealizem, ki si ga bil poln na učiteljski, univerzi, v bogoslovju, uresničil. Kljub morebitnim polenom, ki jih boste dobili pod noge, kljub žrtvam boste s tem izvršili nad vse važno narodno dolžnost.

Vsak narod se mora kulturno razvijati in udejstvovati, sicer je zapisan pogubi. Naj naši odri spet oživijo, slovenska pesem naj se razlije med Dobračem in Peco, da bomo čutili blagodejen vpliv prosvete, ki je zrcalo naroda. Dr. V. I.

So širnem svetu

OGRSKA

Kakor na Češkem tako so sedaj tudi na Ogrskem podržavili vsa podjetja, v katerih je več kot deset ljudi zaposlenih. S tem je seveda vse gospodarsko življenje strogo od države nadzorovano. Vendar je zanimivo, da podjetja in družbe, ki so ruska last, ne spadajo pod državno odredbo podržavljenja.

V zadnjem času se veliko sliši o tem, da hoče Rusija napraviti iz Ogrske važno oporišče proti Jugoslaviji. Najprej je seveda treba napraviti „red“ v Madžarski sami. Temu namenu služi tudi podržavljenje v državi, po katerem ljudstvo ne more več svobodno razpolagati s svojo lastnino. Kakor se vidi, rusifikacija na Ogrskem močno napreduje.

ITALIJA

Italijanski ministrski predsednik De Gasperi je poročal pred ministrskim svetom o načrtu svoje zbornice za leto 1950.

Prva točka vladnega načrta se tiče zemljiške reforme, kateri bodo podvržene zemljiške posesti zasebnikov, države, dežel in občin.

Pomožne ustanove, vzgojni zavodi in karitativne ustanove ne bodo spadale pod zemljiško reformo.

Poleg tega hoče vlada tekom petih let popraviti in izgraditi nove ceste in vodovodne napeljave v dolžini 25.000 kilometrov.

AMERIKA IN KITAJSKA

Z velikim zanimanjem je ameriška javnost sprejela odločitev predsednika Trumana glede bodočih političnih odnosov napram Kitajski. Pri močnem in zmagoslavem napredovanju vojske generala Mao Tse Tung-a je bilo pričakovati, da Amerika ne bo več podpirala narodne kitajske vojske. Vendar se je predsednik USA odločil otok Formozo z močno ameriško podporo na vsak način obvarovati pred zasedbo komunistov.

FINSKA IN SOVJETSKA ZVEZA

Po poročilih moskovskega časopisja je zunanje ministrstvo Sovjetske zveze po namestniku zunanjega ministra, g. Gromiku, finskemu poslaniku v Moskvi dostavilo poslanico, v kateri Sovjetska zveza ugotavlja, da se na ozemlju Finske nahaja 300 vojnih zločincev, ki so državljani Sovjetske zveze.

Poslanica naglašala, da je to v nasprotju s sovjetsko-finsko mirovno in prijateljsko pogodbo. Sovjetska vlada prosi finsko vlado za obvestilo, zakaj še vojni zločinci niso bili predani sovjetskim oblastem. Zapadno časopisje razlaga omenjeni korak Sovjetske zveze s tem, da hoče Sovjetska zveza dobiti pri prihodnjih volitvah novega državnega predsednika in s tem vpovstaviti razmerje kot je n. pr. med Rusijo in Madžarsko.

DACHAU

V Dachau-u so 17. decembra slovesno blagoslovili mesto, kjer je v dveh dolgih jarkih pokopanih 20.000 žrtev tega gro.

znega taborišča. Francoski duhovnik Louis, tudi bivši dachavski kaznenec je ob prisotnosti francoskih, angleških in ameriških zastopnikov izvršil blagoslovitev.

VOLITVE V EGIPTU

Po zadnjih volitvah v Egiptu je stranka nacionalistov „Wafd“ pod vodstvom znanega Nahas paša dobila v parlamentu od tri sto sedežev 171 poslancev. V nekaterih okrajih bodo potrebne še nove volitve. Pričakujejo, da bo dobil „Wafd“ najmanj polovico sedežev tudi v teh okrajih in tako bo štela stranka v parlamentu 200 poslancev.

VOLITVE V GRČIJI

Po končani državljanski vojni, ki je vso državo pretresala nad 5 let in povročila ogromno gospodarsko in moralno škodo, je pristaš ljudske stranke Theotokis sestavil novo nevtralno vlado.

Kralj Pavel pa je razpustil parlament in razpisal nove volitve za 19. februar 1950.

RAZKOL V VOLKSPARTEI PORAVNAN

Parlament je sklenil, da z novim letom ne plačuje več državna blagajna dodatek za otroke, marveč jih morajo plačevati delodajalci. Poslanec Aichhorn (OVP) je glasoval proti zakonu in se s tem pregrešil proti strankini disciplini. Zagovarjal je kot zastopnik obrtnišva mnenje, da gospodarstvo ne more nositi tega bremena.

Po prvotnem izstopu Aichhorna iz OVP je on naknadno vendar le izjavil, da priznava potrebo po enotnem zadržanju strankinih poslancev, dobil pa je zagotovilo, da bodo v zaščiti malih obrtnikov sklenjene potrebne olajšave.

Slovenstvo v dobi pokristjanjevanja

„Klic Triglava“, glasilo demokratskih Slovencev, ki izhaja v Angliji poroča:

Dne 26. novembra je bil na univerzi v Cambridgeu promoviran za doktorja filozofije (PH. D. Cantab.) naš rojak g. Alojzij Kuhar, bivši urednik „Slovenca“. Naslov njegove disertacije je: „Pokristjanjenje Slovencev s posebnim ozirom na posledice za razvoj slovensko-nemške jezikovne meje.“

Disertacija, ki obsega 850 strani in je doslej ena najdaljših, kar jih je bilo predloženih omenjeni univerzi, obravnava vsa tri misijonska središča, ki so Slovincem posredovala krščansko vero: 1. nemško misijonsko središče v Salzburgu — za ozemlje med Donavo in Dravo; 2. misijonsko središče v Ogleju — za ozemlje med Dravo in Jadranom ter 3. slovansko središče v Panoniji — za ozemlje vzhodno od Karantanije. Disertacija zasleduje v vseh podrobnostih metode in potek prodiranja misijonov

BREZPOSELNOST NA KOROŠKEM

Decembra minulega leta je število zaposlenih na Koroškem padlo na 8.519 v razmerju z novembrom. Od teh je 8.337 moških in 182 žensk. V celoti je v deželi 12.883 oseb brez dela, kar razmeroma za zimski čas, ko stavbena podjetja ne morejo delati, ni veliko.

GRČIJA POSKUŠA URAVNATI RAZMERE S SVOJIMI SOSEDI

Grčija je ponudila svojim sosednim državam preko generalnega sekretarja Združenih narodov, da se hoče z vsemi pogajati in tako ustvariti zopet normalno meddržavno stanje. V svoji noti prosi članice Združenih narodov, da bi predvsem vplivale na to, da se Bolgariji in Albaniji od nobene strani naj ne dobavlja vojni material. Glede Jugoslavije listina ne vsebuje podobne prošnje, ker so se razmere na tej meji že v veliki meri normalizirale.

NOVI BANKOVCI

Državna banka bo izdala nove bankovce po 1000, 100, 50, 20 in 10 šilingov. Le bankovci za 5 šil. ostanejo nespremenjeni. Medtem, ko so bankovci za 100 šil. že v prometu, pridejo ostali postopoma v promet od februarja 1950. Stari denar obdrži svojo veljavo predvidoma do leta 1953. Zamenjava se bo torej vršila le postopoma in brez posebnih formalitet.

PISALNI STROJ!

DOBRO OHRANJEN, PRENOSNI PISALNI STROJ ZNAMKE „LIT-TORIA“ PO UGODNI CENI NA PRODAJ.

KUPCI NAJ SE OGLASIJO V PISARNI UPRAVE NAŠEGA LISTA, VIKTRINGER RING 26

POZOR DELAVCEM!

Sprejeli ste nove „Lonsteuerkarte“. Delavci, kateri ste sedaj sprejeli te izkaznice, pazite na to, da je vam dana možnost, da pri finančnem uradu izposlujete, da se vam vpiše gotova vsota kot prosta davkov na plačo. Tako možnost imajo: vojni invalidi, kacetlerji, ki imajo „Opferausweis“ (§ 4), dalje razni pohabljeni pri delu, itd. Vrh tega vsakdo, ki je posebno obremenjen na primer s tem, da mora vzdrževati dela nezmogljive bližnje sorodnike (starše, brate, otroke i. t. d.) ali s tem, da mora stanovati ločeno od svoje družine oziroma se voziti daleč na svoje delo, lahko zaprosi za take ugodnosti. Take prošnje je treba vložiti s posebnim formularjem, ki ga dobite pri finančnem uradu, kjer dajejo tudi druga potrebna pojasnila.

ter skuša odgovoriti na vprašanje, kaj se je zgodilo v okroglo dvestoletnem pokristjanjevanju, da je nemško misijonsko središče svoje področje tudi v narodnostno ozirom v glavnem ponemčilo, medtem ko je oglejsko področje ostalo narodnostno takšno, kot je bilo ob pričetku misijonov in da je slovansko misijonsko ozemlje izginilo tako versko kot tudi narodnostno v madžarski povodnji desetega stoletja.

Izražamo upanje, da bo disertacija vsaj v skrajšani obliki objavljena, kajti to bi bilo prvo večje delo o zgodnji zgodovini Slovencev v angleškem jeziku. Poleg tega pa tudi zato, ker vsebuje nove poglede na zahodno in južno mejo Metodove panonske nadškofije, kar meče novo luč na vprašanja kot n. pr. vpliv slovanskega središča v Panoniji na brižinske spomenike in kdaj je glagolsko bogoslužje prodrla do Jadrana — med Metodovim škofovanjem ali šele po njegovi smrti.

Pri nas na Koroškem

ST. LENART PRI SEDMIH STUDEN- CIH

V novem letu smo in oglašiti se moramo, drugače bodo mislili o nas, da smo so poglabili v globoko zimsko spanje. Res je, da je zunaj mraz, toda mi se ga ne bojimo in mu kljubujemo, kolikor mu moremo. Da je to res, smo pokazali na novo leto, ko so se oglašili naši pevci zopet v celovškem radiu. Kljub mrazu in še nekaterim drugim zaprekam, kljub temu, da je bila noč od Silvestra na Novo leto precej kratka, se niso ustrašili nastopiti v radiu. Medtem, ko so se še drugi obračali v postelji, so oni bili že na poti. Seveda se je marsikateri ob igranju naših radniških godcev in ob petju naših pridnih pevki in pevcev spet nekoliko bolj zavedel, da je treba vstati, drugače bo še zaspal celo leto. Posebno lepo petje naših deklet kot: Samonik Marice, Miki Terezije, Meislitzer Hane in Koler Mici je vsakega kar očaralo. Seveda ne smemo pozabiti tudi naših fantov kot Hanzi, Simija, Pavlija, Tončija in Pepija. Njihovi ubrani glasovi in lepe pesmi so morale prevzeti vsakega, ki jih je poslušal. Prav posebno pohvalo pa zaslužijo naši godci, ki so nam v pozdrav za Novo leto zaigrali nekaj lepih stvari. Škoda je samo to, da je bila oddaja tako kratka. Poslušali bi jih še kar naprej, toda te pol ure tako hitro mine, da sam ne veš kdaj. Upamo pa, da se bodo skoro spet oglašili in tako pokazali, da šentlenarčani nismo kar tako.

Tako vidite, da imamo še v novem letu nekaj novic iz naše lepe fare. Toda še nazaj v staro leto moramo nekoliko poseči, kajti še od takrat smo dolžni nekaj novic. Začnimo kar z veselimi.

Poročil se je naš mizarški mojster Anton Krobath, za ženo si je izbral Antonijo Feichter. Radniški godci so mu godili pozno v noč. Mlademu paru želimo na njuni življenski poti obilo božjega blagoslova.

Pa Andreja smo tudi dobro obhajali. Naš stari dobri znanec in cerkveni pevec Mastigi je obhajal svoj god. Pevci so ga presenetili s svojim petjem. Za zabavo je skrbel naš „štrik“ Ferličev Franci, ki je take uganjal, da nas je od samega smeha hotel trebuh. Vsakega je obral, nikogar se ni ustrašil. Seveda mu nismo zamerili, saj ga vsi poznamo, kakšen je. Pa še v Novem letu, dragi Franci, skrbi za zabavo, saj smo je vsi tako zelo potrebni!

Naš mizar Andrej Dolinar je obhajal svoj god. Njemu, kakor tudi Mastigiju želimo vse najboljše, da bi svoj god obhajala še mnogo let, zdrava in vesela.

4. decembra pa je bil naš cerkveni zbor v Celovcu, kjer nam je zapel nekaj narodnih pesmi. Glasovi so bili zelo lepo ubrani, kar gre vsa hvala pevcem, posebno pa posestniku Uštinu in njegovemu sinu organistu Lojziju. Upamo, da niso bili zadnjič, da se bodo še kaj oglašili. Seveda marsikateremu posamezniku to ni po volji, toda ti naj vedo, da tu živita dva naroda, ki imata oba pravico do svoje kulture.

Posebno pa moramo pohvaliti naše pevce, ker so nam za božič v cerkvi zelo lepo peli. Marsikateri tuje se je spraševal, kdo so to, ki tako lepo pojejo. Še v marsikaterem mestu nimajo tako lepega cerkvenega petja, kot ga imamo mi. Seveda je k temu veliko pripomogel naš prejšnji organist Majhenič Ernest, ki je naše povce tako izvežbal, kot je le redko kateri zbor na Spodnjem Koroškem izvežban. Samo škoda je, da nas je moral zapustiti.

Pa še ena vesela novica je doletela našo faro. Po trdem in težkem ujetništvu se je vrnil spet k svoji ljubi družini Katolnig Hubert. Ali je mogel Bog dati lepše božično darilo njegovi ženi in hčerki? Da, to je bilo za obe najlepše darilo, kar si ga sploh moremo misliti. Želimo njemu, kakor tudi njegovi družini vse najboljše, naj jih ljubi Bog nikoli več ne loči na tak način, kot jih je sedaj. Posebno pa želimo njemu v domovini skorajšnega okrevanja in naj živi še

mnogo let zdrav in vesel v krogu svojih najdražjih.

Tudi smrt ni mirovala. Iz naše srede je utrjala našega starega pastirja Glasser Jožefa. Že pred leti si je nakopal bolezen, ki ga je stalno mučila. Letos pa ga je vzelo. Bil je zelo priljubljen pri vseh, kar je pričal pogreb. Zapustil je ženo s tremi nedoraslimi otroki. Vsej družini izrekamo naše iskreno sožalje.

Povedati pa tudi moramo, da smo dobili po dolgem času kino, kar je s posebnim veseljem vzela na znanje naša mladina. Tako ima sedaj zabavišče bližini in ji ne bo treba hoditi več tako daleč v kino, kot je to bilo prej.

POTOČE

Čisto v zadnjem kotu dežele smo, na južnem bregu Drave tam, kjer zapuša Drava deželo in državo. Naša farna cerkev je na Suhi, daleč od nas. Vendar pa smo imeli nedeljo za nedeljo doslej božjo službo v svoji potoški podružnici, ker so očetovski za nas skrbeli prečisti gospod zlatomašnik Jožef Šivic. Uživali so svojo pokojnino v bližnjem Labodu onstran Drave, toda pokoja in miru si sami niso dali tudi v svoji visoki starosti ne. Hodili so težavno, strmo pot iz Laboda od Drave gori v Potoče, ob vsakem vremenu, vsak letni čas malodane vsak dan, da so tam maševali in olajšali ljudem izpolnjevanje nedeljske zapovedi. Zdaj pa bo ne bo več tako. Zapustili so nas, prav zdaj za novo leto. Na praznik sv. Štefana so zadnjič bili med nami. Potem pa je bolezen jih priklenila na postelj, morali so se dati operirati, kar so kljub visoki starosti dobro prestali. Toda njih veselje do dela jih je premamilo, niso vzdržali po operaciji pokojno počivanje v postelji, prežgodaj so se dvignili in ta neumornost jim je priključila prezgodnjo smrt. Na praznik Gospodovega razglasenja se je med nami raznesla vest, da so umrli v bolnišnici v Volšperku 5. januarja 1950 in odšli v večnost. Udeležili smo se v lepem številu njih pogreba, ki je bil v Volšperku 7. januarja ob 9h. S čustvi hvalečnosti smo spremljali rajnega duhovnika na zadnji poti. Saj je bilo res občudovanja vredno posebno to, da so se oni kot trd Nemec navadili našega jezika in nam pastirovali v našem jeziku. To so napravili v času, ko so sicer drugi zaničevali naš jezik. Oni pa so pokazali, kako resno jemljejo krščansko enakopravnost vseh narodov v katoliški Cerkvi, da jim krščanstvo ni bilo samo nekaj, kar se jemlje le na jezik, v dejanju pa se dela po poganjskih načelih, kakor da so eni že sami po sebi poklicani

Bismo z dežele

Skrbi avstrijske uprave in Južna Koroška

Kakor poroča časopisje iz Dunaja, so razna ministrstva sestavila komite za pospeševanje propagande v prid tujskega prometa. Ministrstvo za prosveto in pouk bo z velepotetno propagando potom lepakov za šport, gledališča, modo in nogometne tekme v inozemstvu skušalo privabiti tuje v deželo. Neka ekspedicijska v Ameriko bo dobila od prosvetnega in trgovskega ministrstva stavljenih na razpolago 312.000.— šilingov.

Ministrstvo za promet pa se bo še posebno trudilo. Med drugim bo že začetkom letošnje vigredi v vsakem oddelku vsakega voza železnice dobili razglednice in raznovrstne prigrizke. V raznih tečajih bodo tudi železniško osebje v svrhe tujskega prometa posebno nabrazili.

Za n i m i v o, kaj bo stalo vse na razpolago in kakšen trud za tuje! Kaj pa se godi na našem ozemlju in kakšno pozornost posveča uprava nam, ki plačujemo davke in smo državljani?

V lepem in v slabem vremenu imamo priložnost že tri tedne hoditi peš čez železniški most pri Kamnu, ker vlak ne

kot „boljši“ ljudje, da vladajo oziroma tlačijo druge. Za to njih lepo zadržanje nasproti nam, za to spoštovanje, ki so ga pokazali do našega jezika, za to upoštevanje naše enakopravnosti z drugimi narodi naj bo prečistemu zlatomašniku, blagemu gospodu Jožu Šivicu izrečena najiskrenejša zahvala. Živeli bodo med nami v blagem spominu.

GORENJČE

(Farna kronika v letu 1949)

V preteklem letu je bilo rojenih v domači fari 10 otrok. Od teh je bilo 5 zakonskih in 5 nezakonskih. Zunaj fare so bili rojeni trije nezakonski otroci.

Umrlo je v preteklem letu 12 faranov. Od 8 oseb v domači in 4 osebe izven domače fare, v Celovcu in v Volšperku. Med umrlimi je bilo samo 6 odraslih oseb (3 moški in 3 ženske); ostali so bili vsi majhni otroci.

Poročilo se je v preteklem letu 8 parov. Od teh pet parov v domači fari, trije pari izven fare.

V katoliško Cerkev se je vrnila ena oseba.

LEDENICE

Minulo leto smo zaključili z božično prireditvijo. Učenci ljudske in meščanske šole so nas povabili v novo dvorano Hajnzelnove gostilne. Razveselili so nas z lepo podano igro „Sneguljčica“.

Bili smo presenečeni, kaj zmorejo otroci tudi v svojem, toliko zaničevanem, vendar preprostem in domačem jeziku. Mladi igralci so svoje vloge krasno rešili in so bili kar na višini. Starši smo gospe učiteljici hvaležni za njeno skrb in trud. Petje božičnih pesmi je olepšalo prireditev. Omeniti moramo tudi g. učitelja, ki se je po trimesečnem bivanju med nami tako lepo uživel, da je otroke naučil tudi naših pesmic.

To naj bo naša kultura, katera spoštuje vsakogar in v enotnosti vseh vaščanov nadaljuje staro vaško dediščino. Upamo, da nas bodo šolarji tudi v novem letu kmalu razveselili.

SELE

V preteklem letu je bilo v naši župniji rojenih 30 otrok, vsakega spola približno enako število. Zakonskih 23, nezakonskih 7, med temi eden iz samo civilnega zakona. Smrtnih slučajev pa je bilo le 8, 7 odraslih in en otrok; v drugi polovici leta namreč smrt ni zahtevala nobene žrtve. Najstarejši mož je dosegel 86, najstarejša žena 92 življenskih let. Poročenih je bilo 14 parov, ena nevesta pa si je izvolila zakonskega druga izven župnije. Starešina vseh Selanov je Apolonija Hribernik, ki bo 9. februarja dopolnila 94 let. Devet mesecev mlajša je Marija Lavsek, ki biva pri Malovodniku. Med možmi nosi največjo težo let Franc Dovjak, ki je decembra stopil v 89. leto. Vidi se, da se je umrljivost otrok zmanjšala, starostna doba pa podaljšala.

ŠMIHEL NAD PLIBERKOM

Življenje v fari: V letu 1949. je bilo: krščenih iz naše fare 46 otrok; 23 deč-

kov, 23 deklic; od teh 36 zakonskih, 10 nezakonskih. Pogrebov je bilo 28; 21 odraslih in 7 otrok, nagle in neprevide ne smrti so umrle tri osebe, najstarejša so bila Jakobarjeva mati 83 let, najstarejši žnidarjev oče 80 let star. Porok je bilo v fari 16, iz naše fare se je poročilo 18 nevest in 11 ženinov; vseh skupaj 29. Obhajil je bilo v fari 21.400; 1400 več kot lani, lani jih bilo 20.000. V Šmihelu 17.720, v Dvoru 330, v Večni vasi 1281, v Rinkolah 2070; bolnikom se je neslo obhajilo 173krat, sprevidenih je bilo 42 oseb.

SVEČE

V nedeljo, 15. jan., ob 1/3 popoldne uprizori Farna mladina iz št. Jakoba božično pravljico igrano „Peterčkove poslednje sanje“ v Svečah pri Adamu. Igra je povsod doživela velik uspeh. Obisk igre vsakemu priporočamo, ker z njo najlepše doživljamo božično skrivnost. Igra gane človeka do solz. Vstopnica je 2 šilinga.

RADIO-ODDAJA DNE 8. JAN. 1950

Na razna vprašanja in proteste, ker je odpadla napovedana oddaja božičnih pesmi dne 8. jan. 1950 od 1/2 druge do druge ure, se je naš zastopnik dr. Tischler obrnil na odgovornega britanskega oficirja nadpor. Horsetzkyja. Raziskava je dognala, da v tej zvezi ne zadene krivda vodstvo radio-odaja, marveč tehnično osebje, ki je na lastno pest sprejelo oddajo, čeprav je bil za ta dan točno določen program in so bile na popoldanskem programu božične pesmi. Toliko v vednost cenj. radio-poslušalcem.

Uvedena je preiskava proti osebam, ki so to povročile.

KOTMARA VES

Iz Kotmare vesi se še nismo nič oglašili v „Našem tedniku“. Prav veselimo se ga in smo ga z veseljem sprejeli, ko nas je prvokrat obiskal. O novem letu se bomo poboljšali in se bomo večkrat oglašili. Za kvaterno nedeljo so nam zboleli naš g. župnik Fr. Repnik, tako da nas je skdbelo, da še za božične praznike ne bodo mogli vršiti svoje službe, pa hvala Bogu, da se jim je zopet zboljšalo in so nam na sveti večer s svojim mogočnim glasom krasno zopet zapeli „Gloria in excelsis Deo“. Želimo jim vsi farani, da bi o novem letu zadobili, res pravo, trdno zdravje, da bi mogli še dolga leta voditi na pravo pot to našo mrzlo kotmirsko faro. Toliko lepih pridig, toliko lepih opominov nam nudijo nedeljo za nedeljo — pa vendar tako malo faranov se odzove njih klicem in ostanejo še naprej stari Kotmirčani. Božične praznike smo še kar lepo opravili, božje službe so bile dobro obiskane. Na praznik sv. Boštjana bomo imeli celodnevno čiščenje — upamo, da bodo takrat se ogrela mrzla srca in v obilnem številu prejela svete zakramente. Vabimo tudi vse druge sosedne fare, da nas pridejo takrat obiskat. V minulem letu je umrlo pri nas 12 ljudi. Rodilo pa se jih je 36. Porok je bilo 14. Tako vidimo, izumrla še ne bo kotmirska fara. Za danes naj bo dovolj, pa drugič kaj več. Nasvidenje! Veselo in srečno novo leto vsem bralcem „Našega tednika“ želi organist kotmirski — Hribar Alois.

Kmetije pozor!

Ko boste v bodoče dobili od bolniške blagajne za vaše posle predpisano socialno dajatev, boste opazili, da se je znatno zvišala. To pa vsled tega: od 31. oktobra 1949 naprej bo treba tudi v kmetijstvu plačevati zavarovalnino proti brezposelnosti, razen tega se bo zvišala ocenitev naravnih preskrbe za kmečke delavce. Ker država ne bo plačevala več doklad za otroke (Ernährungsbeihilfe), bodo morale te doklade plačevati v bodoče tudi bolniške blagajne same. Radi tega se bo s prispevkom za bolniško blagajno iztirjavala dajatev, ki bo znašala 2% bruto zaslužka prizadetega delavca. Podrobneje bomo o vsem tem poročali, ko bodo izdali tozadevna navodila.

Po predpisih se morajo javiti pri bolniški blagajni vsi člani družine, ki nado mestijo tujo delovno moč. Izvzet je le mož oziroma žena posestnika in tisti otrok, ki bo kmetijo prevzel.

Naše gospodarstvo ob začetku leta

Mnogi so že pisali o državnem proračunu in o nujnostih, katere so nastale s pripravo proračuna in iskanjem potov do sredstev, s katerimi bi se vsote proračuna za leto 1950. krile. Vlada, posebno pa ministrstvo za socialno skrbstvo je napravila korake, da zmanjša svoje izdatke in sicer v breme vojno prizadetim in zaostalim, kakor tudi žrtvam nacistične dobe. S prvim januarjem namreč stopi v veljavo novi zakon za preskrbo vojnih žrtev (Kriegsopfergesetz). Po tem zakonu bodo žrtve glede znižanja njih delovne sposobnosti po odstotkih, ne pa več po takozvanih stopnjah (Versehrstufen) odškodovane.

Za prvo stopnjo je znašala renta sedaj 25 šilingov, za drugo 90 šilingov, za tretjo 186 šilingov in za četrto 260 šilingov. S prvim januarjem pa so se na podlagi novega zakona nakazali samo predujemi in sicer po zgoraj navedeni razčlenitvi 20.—, 70.—, 150.— in 180.— šilingov.

Ti znižani predujemi imajo seveda smisel samo tedaj, če se hoče pri novem izračunavanju rent prištediti. Po zakonu, ki je bil do sedaj veljaven, so v prvo stopnjo spadali oni poškodovani, katerih delovna sposobnost se je znižala za 30 do 40%. Odškodnina je znašala 25.— šilingov mesečno.

Po novem zakonu pa bo dobil dotični, katerega delovna sposobnost se je znižala za 30% 20.— šilingov in z znižanjem delovne sposobnosti za 40% 25.— šilingov. Približno enako se znižajo tudi vse druge stopnje. Socialno ministrstvo hoče toraj varčevati na podlagi znižanja izdatkov.

Prenovitve v upravi še nismo pričakali, čeravno se je že toliko o tem govorilo in pisalo. Z dviganjem tujskega prometa hoče država na drugi strani dobiti novih sredstev v deželo. S tem seveda nečemo trditi, da avstrijsko ljudstvo obstoji samo iz rentnarjev, uradnikov, godcev, pevcev, igralcev, plesalcev in učiteljev. Razne preglednice dokazujejo, da je bilo leto 1949. celo 40% delancev več v zaposlenih v industriji, kakor leta 1937. Kar se tiče brezposelnosti, so delovni uradi sredi decembra 1949, registrirali 102.000 brezposelnih. Tole število se bo verjetno še v sledečih mesecih znatno zvišalo in sicer iz sledečih razlogov.

1. je prišla usnjena industrija v ponovno krizo pri dobavljanju sirovin. Domača proizvodnja kože je še vedno nizka in zaradi tega je naše gospodarstvo navezano 50% potrebnih kož uvoziti iz inozemstva. Isto velja, kar se tiče kemi-

kalij za usnjarsko industrijo, katerih se uvažja 80%.

Ker se je po novi ureditvi tečaja šilinga cena za produkte, ki jih v tej zvezi uvažamo, zvišala od 10.— na 21.36 šilingov, se bodo tudi uvozi iz države dolar-bloka za 113% zvišali. Trgovski minister Kolb je v tej zvezi predvidel poseben socialen program, katerega pa usnjarska industrija ne more izpolniti, ker ne more usnja dobavljati čevljarji industriji po predvidenih cenah. Že danes so uporabljene vse zaloge v čevljarji industriji in obratom je nemogoče, potrebne količine usnja doseči iz Marshalovega načrta po tečaju 14.40. Tako bo usnjarska industrija v kratkem morala odpustiti precejšno število delavcev.

2. Beležiti moramo tudi, da je v zadnji polovici leta 1949. naša zunanja trgovina šla precej nazaj. Gotovo je, da so vzroki zato pretežno povezani z razvrednotenjem funta. Avstrija je tudi tej mednarodni denarni nujnosti ustregla s svojo tradicionalno zamudo.

A kljub temu ni samo ta zadnji pojav vzrok našega nazadovanja v zunanji trgovini, temveč je moralo avstrijsko narodno gospodarstvo letos prvič na svetovnem trgu zabeležiti pojav, ki nam bo v bodočih letih delal še težke preglove in skrbi. Nekatere ljudske demokracije danes že tekmujejo s svojimi cenami na svetovnem trgu z angleškimi in ameriškimi izvozniki. Tako je na primer Češka letos dobavila veliko količino posebnih svedrov za zgraditev prekoafriške železnice po cenah, pri katerih angleške firme niso več tekmovali. V predzadnjem mirovnem letu je Češka izvažala šele 88 motornih koles, leta 1949 pa 18.000. Tudi papirna industrija Češke je pri dobavi papirja za tisk in za bankovce zmagala v Južni Ameriki nad vso mednarodno konkurenco, tudi nad Avstrijo.

Torej dejstvo, da se je zvišalo število delavcev v industriji za 40%, proizvodnja pa samo za 25%, nam more to vse predstoječe žalostne pojave pojasniti.

ZANIMIVOSTI

IZ ŽIVALSTVA

Življenska doba različnih živali je takale: Želva živi do 300 let, slon 250 let, žerjav in orel 100 let, papige, krokarji, gosi, sove, štorke in sokoli 60 do 70 let, golobi 40 do 50 let, konji 30 do 40 let, potoci rak 20 do 30 let, goveda 20 do 25 let, pijavke 20 let, kanarček 20 let, mravlja 15 let, psi, ovce in koze 10 do 15 let, črvi 10 let, čebela-matica 5 let, čebela-delavka nekoliko mesecev.

Krt, največji požeruh med živalmi, požre na dan (črvov, ogrcev, polžev) toliko, kakor je sam težek.

Krt vzdrži samo 12 ur brez hrane, vrabec 2 dni, krastača pa 2 do 3 leta.

Sviloprepjaka napreduje po dnevnom do tridnevnom delu koncu, 1000 do 3000 metrov dolgo nit, ki jo vleče iz ust in ovija okoli telesa. Za življenja (6 do 7 tednov) potrebuje 12 kg murvinih listov.

Na enem hektarju zemlje živi približno 150.000 črvov. Ker rahljajo zemljo, so za poljedelstvo neprecenljive vrednosti.

Krapova samica, ki tehta 3 kg, znese približno 600.000 do 700.000 jajčec.

Škranček se dvigne do 600 m visoko v zrak; že pri 300 m ga ne vidimo več, temveč samo slišimo njegovo žvrgolenje.

Če bi imel človek isto mišično moč v

nogah kot bolha, bi skočil lahko čez 100 m visok stolp.

Izvrsten skakalec je tudi kobilica, ki skoči 30krat dalj, kakor je sama dolga. Lev preskoči tri svoje dolžine, skakač (vrsta miši) pa 15 svojih dolžin.

Kako velikansko moč imajo nekatere žuželke, kažejo nastopne številke: Največji hrošč, ki živi v Južni Ameriki, tehta 6,5 g, lahko pa nese na svojem hrbtu kamen, težek 2,5 kg — breme, pod katerim bi se človek v primeri z njim ne samo zrušil, temveč bi ga tudi popolnoma zmečkalo.

ATOMSKI RAZISKOVALCI V NEVARNOSTI

Čeprav so učenjaki podvzeli vse mere, da se zavarujejo pred nevarnim izžarjevanjem atomske energije, vendar pride tu in tam do večjih nesreč. Najnevarnejši so tako imenovani nevtroni, to so zelo neznatni deli atoma, katerih prisotnost je zelo težko ugotoviti.

Nedavno je oslepel pet učenjakov, ki so preiskovali in popravljali neke aparate. Pri takojšnji preiskavi so ugotovili, da so imeli učenjaki pokvarjene očesne leče, ki so jih poškodovale nevtroni. Nevtroni škodujejo tudi belim krvnim telescem, kostnemu mozgu, spolnim celicam in drobovju.

PRVI ALUMINIJEV MOST NA SVETU

Na Angleškem v grofiji Durham so postavili prvi aluminijski most na svetu. Most je na reki, koder vozijo ladje. Zato je most — krilni most, ki se ob potrebi odpira kot vrata. Prednost tega mostu je v tem, da je veliko lažji, zato se lažje premika. Pri tem bodo prihranili tudi precej električnega toka. Most je dolg 30 metrov in tehta 54 ton.

DVOJČKI

Nekultivirani narodi navadno zelo nevoljno gledajo, ako žena porodi dvojčke. Pogosto se zgodi, da enega ali celo oba umore, posebno če je kateri ženskega spola. Na Kamčatki (polotok v Aziji) smatrajo dvojčke za veliko nesrečo in strašen greh. Tudi starim Mehikancem so se dvojčki zdeli nekaj nenaravnega in ostudnega. Zato so redno enega umorili. Na Gvajani je mati sama umorila enega, da je tako ušla kazni bičanja. Še hujše se je zgodilo neki materi z dvojčki l. 1902. v Britanski Gvajani: sežgali so njo in oba otroka, češ da je imela zvezo s hudičem. Isto se je l. 1884. zgodilo pri Mojavi Indijancih neki 16-letni materi. Ubogim sirotam se torej pri poganih slabo godi!

Kako srečni pa so otroci katoličanov. Zakonci se veselijo vsakega novega družinskega člana; naj bo deček ali deklica.

Rešitev križanke „1950“

Besede so bile:

Vodoravno: 1 Srečno in veselo Novo leto, 12 Rok, 13 kap, 14 ena, 15 les, 16 A. M. S. (Anton Martin Slomšek), 17 Nil, 18 a, b, 20 ol, 21 velik, 23 PS, 25 a, o, 26 as, 27 pa, 28 s. r., 29 da, 30 sloka, 31 rp, 32 Pi, 33 ja, 34 Lehar, 35 osel, 37 latev, 40 Janez, 44 narod, 46 jata, 47 dve, 48 ure, 49 on, 50 ne, 51 ma, 52 ven, 53 v, v, 55 ni, 57 st, 58 ar, 59 Niko, 61 skala, 64 Otok, 66 ud, 67 ideja, 69 bala, 71 Adam, 73 nabor, 75 na, 76 av, 77 Pi, 78 rak, 79 Kepa, 80 smeh, 81 ako.

Navpično: 1 sol, 2 RK (Rdeči križ), 3 navada, 4 ve, 5 enodejanka, 6 salama, 7 olikanost, 8 veka, 9 os, 10 ta, 11 omara, 12 ris, 16 sopran, 17 napoj, 18 as, 19 brivec, 21 vs, 22 loj, 23 Polona, 24 sveder, 26 Milan, 27 polovnjak, 32 petelin, 36 Sava, 38 t, d, 39 ev, 41 nu, 42 er, 43 zet, 45 Anton, 51 med, 54 via, 56 ia, 60 Ob, 61 slap, 62 la, 63 Adam, 64 om, 65 kapa, 66 ura, 68 ena, 70 ate, 72 ave, 74 bik.

H. R.:

Lepa je mladost ne bo je več nazaj

(Nadaljevanje)

Kakor hitro je sneg izginil iz prisojnih bregov in je začelo zeleneti, sem odgnal svojo čredo, ki je šela od 8—10 glav na pašo. Prijetni dnevi, ki mi bodo ostali v spominu, so bili, ko sem se takole zleknil po travi in buljil v knjigo ali imel zemljevid razgrnjen pred seboj na travi. Po njem je hitel moj kazalec od mesta do mesta, od države do države in vzporedno s prstom je šel tudi moj duh. Ob takšnih prilikah mi je res žival prekoračila mejo in se polastila dobrot, ki so rastle na blizu ležečih njivah. Nekoč je gospodar neko nedeljo malo negledoval svoje posevke in pri tem ugotovil, da je pšenica popašena. Seveda mi je takoj navil ušesa s pripombo, da sem prišel k njemu za pastirja, ne pa učit se. „Zapomni si, ako te jaz vidim s knjigo ali kakršnim koli papirjem v roki, te pretepem, da še za beračenje ne boš več sposoben.“

Odslej sem vedno deval šolske stvari za strajco in sicer od zadaj, ker se je primerilo, da me je pri odhodu preiskal. Na paši sem se skrival v grm in tako neopaženo izlekel šolske stvari na dan.

Vprašanje je bilo tudi, kje dobiti denar za svinčnike, zvezke in slične stvari.

Od doma nisem mogel pričakovati viharja, da bi poprosil gospodarja ali gospodinjo, na to ni bilo misliti saj je bila šola pri njih kot peto kolo pri vozu. Kaj storiti? Na obronku lovskega njiva so rastle lepe dišeče vijolice. Natrgal sem jih zarana zjutraj, povil v šopke in povzel pot pod noge z vso naglico, saj je stal gradič, kamor sem nesel vijolice še četrte ure naprej od šole.

S strahom, a vendar z upanjem v srečo sem se javil pri graščakinji vrteč v eni roki klobuček, v drugi pa šopek dišečih vijolic in, če se je pri vratih pojavil oskrbnik, sem vedel da mi je za tisti dan ura že odbila, če pa je bila milostljiva kje v bližini sem bil uspeha gotov. Ob takšnih prilikah sem dobil od nje po dva krajčara za šopek. Par takšnih kupčij in bil sem za celo leto preskrbljen z zvezki in sličnim. Te dobrotnice se še danes s hvaležnostjo spominjam, saj mi je utrnila marsikatero solzo. Ti dnevi so pa imeli za me tudi svoje slabe strani, saj sem vselej zamudil pouk za pol ure, in tako sem bil kaznovan od učitelja (kateremu seveda nisem razlagal svojih težav), da odsedim po pouku še eno uro. Ta nesrečna urica je imela za mene vselej tudi slabe posledice saj je gospodar mislil, da sem bil zaprt vsled neposlusnosti ali malomarnosti.

Bilo je neke nedelje, proti koncu julija. Ko pridem iz cerkve domov, mi ukaže gospodinja, naj grem v hlev in pripustim telčka h kravi. Hlevska okna še od zime zapažena s praprotjo razum-

ljivo niso dajala nikake svetlobe in tako sem moral pustiti vrata odprta, da je bilo sploh možno razločiti posamezno govedo. Ko odvežem konopec s katerim je bil privezan ob jasli štiritedenski telček, me je iz same hvaležnosti obližnil po licu s svojim raskavim jezikom, da sem odskočil in v hipu spustil konopec iz rok. Telček videč vrata na stežaj odprta, je porabil ugodno priliko in odšel v zlato svobodo. Jaz seveda za njim, toda ko pridem do vrat, sem se znašel v neljubem objemu gospodinje, katere naloga je menda bila, da dobi najprvo, ne telčka, temveč mene v roke. Kako se mi je v njenem objemu godilo, si lahko predstavljate, dragi čitatelji. Kam in kako je padalo, tega ona ni gledala pač pa sem jaz pošteno občutil smrekov oklešček na svojih grešnih kosteh še par tednov. Ker sem vedel, da je ona doma iz hiše, kjer so rastle same grče, in da ne bo odnehala z lepa, sem jo v silobranu pošteno ugriznil v komolec, da je revala na glas zavpila: „Ov, presneti mulc“, in že sem bil rešen njenih klešč. No, takrat sem še bil mojster v teku na kratke in dolge proge in tako me njena dolga postava ni dohitela. Tega je bila pa sama kriva, saj me je vsak dan pošiljala prepozno v šolo in s tem pripomogla, da sem se izvežbal v dobrega tekača. Slišal pa sem njen maščevalni glas. „Le počakaj „pamž“, ko pride on domov, ti jih bo že naložil in ti izbil muhe iz glave.“ Da je bil on njen zvesti pomagač in izvrševalec njenih povelj, sem

se tekom polletne službe dodobra prepričal.

Najhujše pretepalno sredstvo za me je bil konec cepca, ki je bil nekako 50 cm dolg in se je nekoč pri mlačvi zlomil. Ta cepce je imel shranjen na klopi za mizo in če sem takole pri večerji, ki je bila poletni čas ob 10h do 11 h zvečer malo zadremal, kar se je rado zgodilo, sem bil takoj opozorjen s tem orodjem in ni čuda, da sem se pri teh njenih groznih spominih na ta košček lesa, ki je bil po mojem otroškem mnenju čisto odveč pri hiši. Kam sedaj? Domov ne smem, bal sem se strogega očeta, ki je ob takih prilikah bil trd in neizprosni, in bi pokazali s prstom nazaj odkoder sem prišel. Torej domov ne. Udarci s katerimi me je obdarila gospodinja pa so me opominjali, da moje telo ne more sprejeti nadaljnjih udarcev poprej, da se te klobasce pozdravijo. „Kam sedaj?“ sem se zopet izpraševal. Gozd je bil moje zatočišče podnevi, ob mraku pa sem šel oprežat k sosedu za fanti, ki so bili moji šolski vrstniki in tudi moji prijatelji. Pri teh sem dobil potrebni vsakdanji kruh, tudi kakega ostanka drugih jedi sem bil deležen, seveda tako da niso njihovi starši vedeli. Takoj drugi dan, ko so bili na polju zaposleni pa sem se prikradel v hišo, kjer sem imel šolske stvari, jih pobasal za srajco in spet odšel. Spat sem hodil na sosedov kozolec, ki je bil nabasan z dišečo krmo.

(Dalje prihodnjič)